

## **ПРОБЛЕМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ПОДАТКОВИХ ПЛАТЕЖІВ І ФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ**

*Мулик Т.О.*, к.е.н., доцент  
Вінницький державний аграрний університет

*Розглядаються питання оптимізації податкових платежів та формування ефективної політики для сільськогосподарських підприємств. Рекомендуються напрями та порядок її здійснення.*

Зростання рівня соціально-економічного розвитку регіонів, підвищення рівня життя населення є неможливим без створення цілісної концепції регіональної економічної політики, яка б враховувала сучасні зміни у податковому механізмі, адекватні новим умовам політики державних видатків і міжбюджетних відносин. Без цього неможливо здійснити прогресивні зрушення в економічній і соціальній сферах, забезпечити зростання якості життя як у регіонах, так і у державі в цілому.

На сьогоднішній день залишається далекою від оптимальної структура агропромислового комплексу. Відомо, що характерними рисами АПК та його виробничої інфраструктури є їх недостатня збалансованість. Орієнтація на посилення розвитку основної сфери - сільського господарства - призвела до занепаду виробничої та соціальної інфраструктур. За підрахунками економістів питома вага інфраструктури АПК в його загальній інфраструктурі повинна становити до 10%, а сьогодні вона значно менша. [1]. Тому структурні зрушення в агропромисловому комплексі регіонів мають бути спрямовані на вирішення двох проблем: по перше, встановлення таких пропорцій, які б відповідали вимогам двох основних сфер – сільського господарства і переробної промисловості, по-друге, забезпечення спрямованості розвитку виробничої інфраструктури на одержання високих фінансових результатів, прибутковості сільськогосподарських підприємств. Розмір чистого прибутку підприємства в значній мірі залежить від обсягу податкового навантаження.

Отже, важливе значення в управлінні діяльністю підприємства має використання певної методики чи окремих процедур податкового планування, які повинні бути спрямовані на мінімізацію податкових платежів на законних підставах. Це, в свою чергу, дасть можливість більш ефективно використовувати кошти, збільшувати прибутки, і, відповідно, підвищувати темпи розвитку виробничої діяльності.

Проблема оптимізації податкових платежів з метою збільшення прибутку вирішується шляхом формування на підприємстві ефективної системи податкової політики, яка має бути невід'ємною частиною фінансової, облікової та загальної політики управління аграрним бізнесом.

Окремі аспекти проблем оптимізації податкових платежів і формування податкової політики на підприємствах різних галузей економіки України розглядалися в роботах вітчизняних науковців і практиків: П.І. Гайдуцького, М.Я. Дем'яненка, В.М. Жука, П.А. Лайка, В.П.Синчака, І.Б. Садовської та ін. Поряд з цим, залишаються відкритими і потребують науково-практичного та методичного вирішення проблеми аналізу альтернативних систем оподаткування, формування оптимальних варіантів і розробка послідовності впровадження ефективної податкової політики в сфері аграрного бізнесу.

Ефективна податкова політика підприємства здатна суттєво сприяти удосконаленню методів господарювання, підвищенню рентабельності виробництва, зміцненню комерційного розрахунку як основи стійкого фінансового стану і стабільної роботи підприємства та виконання ним зобов'язань перед бюджетом, банками, контрагентами.

Питання формування податкової політики є надзвичайно актуальними в сільському господарстві. Особливості сільського господарства як галузі економіки, його специфіка, обумовлюють необхідність ґрунтовної розробки проблем оподаткування сільськогосподарських товаровиробників, їх підтримки, підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва. Розуміння важливості цієї проблеми викликало прийняття в останні роки багатьох законодавчих актів, постанов уряду стосовно регулювання діяльності сільськогосподарських підприємств, державної підтримки аграрного сектору економіки, направлених на вирішення поставленої проблеми.

Проблема оптимізації податкових платежів з метою збільшення власних фінансових ресурсів у значній мірі вирішується за допомогою ефективного податкового менеджменту на підприємстві. Ефективна податкова політика підприємства здатна суттєво сприяти удосконаленню методів господарювання, підвищенню рентабельності виробництва. Основна мета податкового менеджменту на підприємстві полягає у виборі найбільш ефективного варіанту сплати податкових платежів при альтернативних напрямках його господарської діяльності.

Розробка ефективної податкової політики підприємства вимагає високої кваліфікації виконавців і комплексної участі різних служб підприємства, зокрема, планової, фінансової, юридичної, бухгалтерії тощо.

Посадовим особам підприємства (керівник, головний бухгалтер, економіст, фінансовий директор), які безпосередньо займаються процесами формування податкової політики на підприємстві, важливо не втрачати контроль на етапі оптимізації податкових платежів і враховувати наступні принципи і процедури:

1. Суворе дотримання діючого податкового законодавства. Реалізація цього принципу обумовлює виключення можливостей ухилення від сплати податків. Ні одна із форм ухилення від сплати податків не повинна бути використана підприємством, яке турбується про свою репутацію.

2. Пошук і використання найбільш ефективних господарських рішень, які забезпечують мінімізацію бази оподаткування. В процесі реалізації загальної стратегії свого економічного розвитку підприємство у своїх

тактичних господарських рішеннях має широко використовувати можливості мінімізації бази оподаткування у відповідності з діючим законодавством, в першу чергу, запроваджену систему пільг і преференцій.

3. Цілеспрямована дія на різноманітні елементи бази оподаткування в залежності від груп податків за джерелами їх сплати. Це визначає потребу диференційованого підходу до управління сплатою податків за рахунок ціни продукції, собівартості і прибутку підприємства.

4. Оперативний облік змін у діючій податковій системі. Розроблена податкова політика підприємства має оперативно корегуватися з врахуванням останніх змін у системі оподаткування (поява нових податкових платежів, зміна ставок оподаткування, наданням підприємствам нових пільг чи відміною діючих тощо).

5. Планування сум податкових платежів. В основу такого планування має бути покладена сума чистого прибутку, яка потрібна буде для реалізації розробленої політики формування власних фінансових ресурсів підприємства, а також передбачуваний обсяг його господарської діяльності.

В процесі формування податкової політики на підприємстві рекомендується здійснювати наступні етапи:

1. Визначення напрямів господарської діяльності, які дозволяють мінімізувати податкові платежі за рахунок різних ставок оподаткування. З метою стимулювання розвитку окремих видів діяльності держава диференціює ставки оподаткування прибутку. Формуючи напрями і обсяги господарської діяльності, можна вже на цьому етапі мінімізувати майбутні податкові платежі.

2. Виявлення можливостей зменшення бази оподаткування за рахунок прямих податкових пільг. Податкові пільги надаються зазвичай в таких основних формах: а) зменшення розмірів ставок оподаткування; б) надання податкового кредиту; в) часткове, або повне звільнення від сплати окремих податків.

3. Врахування непрямих податкових пільг. Склад непрямих податкових пільг визначається всіма можливостями зменшення бази оподаткування в розрізі окремих груп податків. Для групи податків, які відносяться на собівартість продукції, такі можливості досягаються перш за все за рахунок зменшення фонду споживання. Для групи податків, які включаються у ціну основні резерви знаходяться в умілому маневруванні цінами реалізації і асортиментом продукції. Для групи податків, які сплачуються за рахунок прибутку основні можливості знаходяться у віднесенні окремих поточних затрат на собівартість продукції.

4. Врахування регіональних особливостей. Формування ефективної податкової політики безпосередньо пов'язане з регіональною диверсифікацією діяльності підприємств з метою використання податкових переваг окремих територій.

При формуванні податкової політики підприємств виділяють, як правило, три групи регіональних утворень з різною системою оподаткування: а) спеціальні (вільні) економічні зони і території пріоритетного розвитку; б) країни з більш пільговою системою оподаткування; в) офшорні території.

5. Планування суми податкових платежів. При плануванні суми податкових платежів попередньо розраховують такі показники: а) валовий дохід від реалізації продукції; б) фонд оплати праці. Планові розрахунки загальної суми податкових платежів роблять по таких основних податках і зборах: податку на прибуток, ПДВ, акцизному збору, нарахуваннях на фонд оплати праці.

6. Оцінка ефективності податкового менеджменту на підприємстві. Така оцінка здійснюється за допомогою системи відповідних показників, основними з яких є: а) коефіцієнт ефективності оподаткування; б) податкомісткість реалізації продукції; в) коефіцієнт пільгового оподаткування. Ця система показників може бути доповнена системою окремих показників, які характеризують частку окремих груп податкових платежів у собівартості продукції, ціні продукції, в балансовому прибутку тощо.

За допомогою вищенаведених показників оцінюються альтернативні варіанти податкової політики підприємства.

Таким чином, пріоритетне значення у створенні ефективного механізму регіонального розвитку та забезпеченні фінансової стійкості територіально-адміністративних одиниць має удосконалення податкової політики з метою формування стабільної дохідної бази місцевих бюджетів, розмежування повноважень між центром і регіонами, обґрунтування рівня регіональних видатків. Формування ефективної податкової політики підприємства здатне суттєво сприяти удосконаленню методів господарювання, підвищенню рентабельності виробництва, зміцненню комерційного розрахунку як основи стійкого фінансового стану і стабільної роботи підприємства та виконання ним зобов'язань.

### **Література:**

1. Бутко М.П. Методологічні аспекти трансформації регіональних структур економіки в перехідний період // Труды Одесского политехнического университета. - 2002. – вип. 2(18)
2. Садовська І.Б. Формування ефективної політики в системі аграрного бізнесу - запорука розвитку і економічного росту сільськогосподарських підприємств // Облік і фінанси АПК. – 2005. - № 12.
3. Кривич О. Податки та їх функціональне призначення у формуванні регіональної політики // Україна у ХХІ столітті: концепції та моделі економічного розвитку. Матеріали доповідей V міжнародного конгресу економістів, Львів, 22-26 травня 2000р. с.206-208.